

Metodické usmernenie
k smernici č. 2002/95/ES o obmedzení používania určitých nebezpečných
látok v elektrických a elektronických zariadeniach
(ďalej len „RoHS smernica“)

I.

V prípade, že máte pochybnosť, či zariadenie je, alebo nie je elektrozariadením, odpovede na nasledovné otázky Vám pomôžu zistiť či zariadenie spĺňa, alebo nespĺňa definíciu elektrozariadenia.

1. Potrebuje zariadenie na svoju riadnu činnosť elektrický prúd alebo elektromagnetické pole?
2. Používa sa zariadenie na výrobu, prenos a meranie elektrického prúdu alebo elektromagnetického pola?
3. Je zariadenie určené na použitie pri hodnote napätia do 1000 V pre striedavý prúd a do 1500 V pre jednosmerný prúd?

Zariadenie spĺňa definíciu elektrozariadenia v prípade, ak odpoveď na prvú alebo druhú otázku a na tretiu otázku je „áno“. Prvé dve otázky sú alternatívne, čo znamená, že ak je odpoveď na jednu z prvých dvoch otázok „áno“, na druhú otázku musí byť „nie“. Tretia otázka má kumulatívny charakter, čo znamená, že v prípade, že sa jedná o elektrozariadenie, odpoveď na túto otázku musí byť vždy „áno“.

K tomu, aby odpovede na uvedené otázky boli jednoznačné, je potrebné v prvom rade poznať konštrukciu a technické parametre samotného zariadenia, ktoré predurčujú jeho funkciu a účel použitia.

Základné ustanovenie RoHS smernice tvorí článok 4 odsek 1, ktorým sa po 1. júli 2006 zakazuje uviesť elektrozariadenia na trh s obsahom olova, ortuti, kadmia, šesťmocného chrómu, polybromovaných bifenylov alebo polybromovaných difenyléterov. Z uvedeného vyplýva, že ani informácia o dátume uvedenia elektrozariadenia na trh nie je zanedbateľná a spolu s informáciami o konštrukcii a technických parametroch zariadenia slúži na identifikáciu jeho funkcie a účelu použitia.

K otázke č. 1: Potrebuje zariadenie na svoju riadnu činnosť elektrický prúd alebo elektromagnetické pole?

Pojem „riadna činnosť“ znamená bezproblémové plnenie funkcie zariadenia.

Zariadenie spĺňa definíciu elektrozariadenia a spadá do pôsobnosti RoHS smernice, ak na bezproblémové plnenie svojej funkcie potrebuje elektrický prúd alebo elektromagnetické pole a je možné ho používať na vopred stanovený účel. Pre takéto zariadenie platí, že nefunguje, ak je vypnutý elektrický prúd alebo elektromagnetické pole.

Ak zariadenie nepotrebuje na svoju riadnu činnosť elektrický prúd alebo elektromagnetické pole, teda môže plniť svoju funkciu aj bez elektrického prúdu alebo

elektromagnetického pola (napr. kosačka na trávnik s benzínovým motorom alebo medvedík s baterkou), nespĺňa definíciu elektrozariadenia a nespadá do pôsobnosti RoHS smernice.

Z uvedeného vyplýva, že pri hľadaní odpovede na túto otázku je potrebné identifikovať primárny zdroj energie zariadenia, nakoľko elektrický prúd alebo elektromagnetické pole nemusí byť vždy primárnym zdrojom energie. Primárnym zdrojom energie určitých zariadení môže byť aj benzín alebo plyn, pričom elektrický prúd alebo elektromagnetické pole môže plniť iba podpornú alebo kontrolnú funkciu.

K otázke č. 2: Používa sa zariadenie na výrobu, prenos a meranie elektrického prúdu alebo elektromagnetického pola?

Ak hlavnou funkciou elektrozariadenia je výroba, prenos a meranie elektrického prúdu alebo elektromagnetického pola, vylučuje sa, aby zariadenie potrebovalo na svoju riadnu činnosť elektrický prúd alebo elektromagnetické pole. Ak teda odpoveď na druhú otázku je „áno“, tak odpoveď na prvú otázku musí byť „nie“.

Prvá a druhá otázka nám zároveň bližšie vysvetľujú pojem „riadna činnosť elektrozariadenia“.

K otázke č. 3: Je zariadenie navrhnuté na použitie pri hodnote napätia do 1000 V pre striedavý prúd a do 1500 V pre jednosmerný prúd?

Pri hľadaní odpovede na túto otázku treba vychádzať z dizajnu elektrozariadenia. Dizajn elektrozariadenia treba chápať ako súbor konštrukcie a technických parametrov elektrozariadenia nezávisle na dátume uvedenia elektrozariadenia na trh.

II.

RoHS smernica sa uplatňuje na elektrické a elektronické zariadenia spadajúce do kategórií 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 10 uvedených v prílohe IA k smernici č. 2002/96/ES o odpade z elektrických a elektronických zariadení. K tomu, aby sme zistili, či zariadenia spadajú do jednej z uvedených ôsmich kategórií elektrozariadení je potrebné hľadať odpovede na nasledovné otázky.

1. Je zariadenie uvedené v prílohe IB k smernici č. 2002/96/ES?
2. Je možné zahrnúť zariadenie do kategórií uvedených v prílohe IA k smernici č. 2002/96/ES?

Z článku 2 odsek 1 RoHS smernice vyplýva, že predmetná smernica sa uplatňuje na elektrické a elektronické zariadenia spadajúce do kategórií 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 10 uvedených v prílohe IA k smernici č. 2002/96/ES o odpade z elektrických a elektronických zariadení.

Zoznam elektrozariadení uvedený v prílohe IB k smernici č. 2002/96/ES môže slúžiť ako ilustratívny, neúplný zoznam zariadení, ktoré spadajú do pôsobnosti RoHS smernice. Pôsobnosť RoHS smernice je možné rozšíriť aj nad rámec prílohy IB, ak si to vyžaduje program boja proti znečisteniu životného prostredia v rámci RoHS smernice.

Zariadenie, ktoré sa uvádza na trh s viacnásobným účelom použitia, spadá do pôsobnosti RoHS smernice, ak jeden z týchto účelov použitia je identický s jednou z položiek uvedených v prílohe IB k smernici č. 2002/96/ES.

Čo sa týka fixných inštalácií, treba poznamenať, že fixné inštalácie nie sú priamo zahrnuté do pôsobnosti RoHS smernice. Platí však pravidlo, že elektrozariadenie sa dostane mimo pôsobnosť RoHS smernice vtedy, ak sa stane súčasťou iného zariadenia tak, že stratí pritom svoju identitu, pôvodný charakter, funkciu alebo účel použitia a ďalej už nemôže byť zahrnuté do niektorej z kategórií 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 10 uvedených v prílohe IA k smernici č. 2002/96/ES.

O tom, či elektrozariadenia spadá alebo nespadá do pôsobnosti RoHS smernice rozhoduje výrobca elektrozariadenia. Slovenská obchodná inšpekcia, ako výkonný orgán Slovenskej republiky pre RoHS smernicu má právo napadnúť toto rozhodnutie výrobcu elektrozariadenia v rámci konania o uložení pokuty za nesúlad elektrozariadenia s RoHS smernicou.

K otázke č. 1: Je zariadenie uvedené v prílohe IB k smernici č. 2002/96/ES?

Treba vychádzať z toho, že, že zoznam elektrozariadení uvedený v prílohe IB k smernici č. 2002/96/ES je len ilustratívny, nie je úplný. Ak sa uvedie na trh nový druh elektrozariadenia, do príslušnej kategórie prílohy IA k smernici č. 2002/96/ES sa zaraďuje podľa jeho charakteru. Ak je možné elektrozariadenie zaradiť do viacerých kategórií prílohy IA k smernici č. 2002/96/ES, zaraďí sa do tej kategórie, ktorá ho najlepšie charakterizuje.

RoHS smernica sa uplatňuje na elektrické a elektronické zariadenia spadajúce do kategórií 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 10 uvedených v prílohe IA k smernici č. 2002/96/ES. Nakoľko príloha IA k smernici č. 2002/96/ES zahŕňa tak elektrozariadenia určené pre domácnosti ako aj pre profesionálne použitie, na všetky tieto elektrozariadenia sa uplatňuje aj RoHS smernica.

Z predchádzajúceho odseku vyplýva, že kategória č. 6 - elektrické a elektronické náradie - je v pôsobnosti RoHS smernice. Podľa smernice č. 2002/96/ES kategória č. 6 nezahŕňa veľké stacionárne priemyselné náradie a preto veľké stacionárne priemyselné náradie je vylúčené aj z pôsobnosti RoHS smernice. Pojem „veľké stacionárne priemyselné náradie“ však nie je bližšie špecifikovaný ani v smernici č. 2002/96/ES, ani v RoHS smernici.

K otázke č. 2: Je možné zahrnúť zariadenie do kategórií uvedených v prílohe IA k smernici č. 2002/96/ES?

Odpoveď na túto otázku dostaneme, ak zariadenia budeme posudzovať jednotlivo v súlade s cieľmi RoHS smernice, ktorá má prispieť k ochrane zdravia ľudí a environmentálne vhodnému zhodnocovaniu a zneškodňovaniu odpadu z elektrických

a elektronických zariadení. V prípade pochybností, či zariadenie spadá alebo nespadá do pôsobnosti RoHS smernice, odporúča sa zahrnúť zariadenie do niektorej z predmetných ôsmich kategórií elektrozariadení, ak takýto postup zabezpečí lepšiu ochranu zdravia ľudí a životného prostredia, pričom sa musí brať ohľad aj na dopad tohto konania na výkon smernice č. 2002/96/ES.

S 1. júlom 2006, teda s dátumom účinnosti ustanovenia RoHS smernice o zákaze používania určitých nebezpečných látok v elektrozariadeniach život nekončí. Inovácia elektrozariadení pokračuje aj po tomto dátume, v dôsledku čoho vznikajú a uvádzajú sa na trh nové druhy elektrozariadení. Vzhľadom na to, že tieto nové druhy elektrozariadení nie sú uvedené v prílohe IB k smernici č. 2002/96/ES, pri zisťovaní, či sa na ne uplatňuje alebo neuplatňuje smernica č. 2002/96/ES a RoHS smernica, sa veľký dôraz kladie práve na ich individuálne posudzovanie v súlade s cieľmi RoHS smernice.

III.

Je veľmi dôležité, aby sme pri zisťovaní, či elektrozariadenie spadá alebo nespadá do pôsobnosti RoHS smernice nezabudli skontrolovať dátum uvedenia elektrozariadenia na trh. Ďalej, keďže RoHS smernica sa neuplatňuje na náhradné diely určené na opravu alebo opätovné použitie elektrických a elektronických zariadení uvedených na trh pred 1. júlom 2006, je potrebné presvedčiť sa o tom, či sa nejedná o takéto náhradné diely.

Odpoveď teda budeme hľadať na nasledovné otázky:

1. Bolo elektrozariadenie uvedené na trh Európskej únie pred 1. júlom 2007?
2. Jedná sa o náhradné diely určené na opravu alebo opätovné použitie elektrozariadení uvedených na trh pred 1. júlom 2007?

K otázke č. 1: Bolo elektrozariadenie uvedené na trh Európskej únie pred 1. júlom 2007?

Zo znenia RoHS smernice jednoznačne nevyplýva, či sa pod pojmom „trh“ rozumie trh členského štátu Európskej únie alebo spoločný trh Európskej únie. Z právnej podstaty RoHS smernice ako aj zo špecifického členenia prechodného obdobia ustanoveného v článku 4 odsek 1 však možno vydedukovať, že pod týmto pojmom sa rozumie spoločný trh Európskej únie.

Pojem „uvedené na trh“ znamená, že elektrozariadenie musí byť skutočne uvedené na spoločný trh Európskej únie, teda musí byť voľne prístupné na trhu pre trhových operátorov. Pod uvedením elektrozariadenia na trh pre elektrozariadenie vyrobené v Európskej únii sa rozumie okamih, keď je výrobok prvýkrát odovzdaný, alebo keď je prvýkrát predmetom prevodu vlastníckych práv (podložené platnou dokumentáciou). Pod uvedením elektrozariadenia na trh pre elektrozariadenie vyrobené mimo Európskej únie sa rozumie okamih, keď je elektrozariadenie s ukončenou colnou deklaráciou prvýkrát fyzicky odovzdané (dovezené) na územie EÚ.

Pod pojmom „odovzdanie“ treba pritom rozumieť všetky formy odovzdania – odplatné alebo bezodplatné, ako aj realizované medzi fyzickými osobami a právnickými osobami, bez ohľadu na ich pozíciu v zásobovacom reťazci. Odovzdanie elektrozariadenia v rámci firiem s rovnakým obchodným menom sa dá charakterizovať zmenou poštového smerovacieho čísla .

Členské štáty Európskej únie mali povinnosť transponovať RoHS smernicu do národnej legislatívy do 13. augusta 2004. Zákonodarca ustanovil prechodné obdobie, ktoré umožnilo výrobcom elektrozariadení pripraviť sa na nové podmienky a zosúladiť sa s ustanovením článku 4 odsek 1 RoHS smernice a od 1. júla 2006 uvádzať na trh Európskej únie iba elektrozariadenia, ktoré neobsahujú olovo, ortuť, kadmium, šesťmocný chróm, polybromované bifenyly alebo polybromované difenylétery.

Žiaden z členských štátov EÚ nesmel aplikovať predmetnú smernicu pred 1. júlom 2006. Z uvedeného vyplýva, že do 1. júla 2006 bolo možné uvádzať na trh elektrozariadenia, ktoré neboli v súlade s RoHS smernicou.

Ak odpoveď na prvú otázku je „áno“, teda ak bolo elektrozariadenie uvedené prvýkrát na spoločný trh Európskej únie pred 1. júlom 2007, tak na takéto elektrozariadenie sa neuplatňuje RoHS smernica, čo znamená, že sa môže voľne prepravovať v rámci zásobovacieho reťazca Európskej únie počas celej doby jeho životnosti.

Po 1. júli 2006 sa RoHS smernica uplatňuje v celom zásobovacom reťazci, pričom platí, že pôsobnosť výkonných orgánov jednotlivých členských štátov EÚ pre túto smernicu sa viaže iba na územie členského štátu. Nakoľko výkon RoHS smernice je obmedzený iba na územie členského štátu, výkonné orgány členských štátov musia navzájom úzko spolupracovať a navzájom si vymieňať informácie (ako aj informovať Európsku komisiu) o všetkých krokoch vykonaných v zmysle RoHS smernice a o vykonaných nápravných opatreniach na účely odstránenia rizika pre ľudské zdravie a životné prostredie na svojom území.

K otázke č. 2: Jedná sa o náhradné diely určené na opravu alebo opätovné použitie elektrozariadení uvedených na trh pred 1. júlom 2007 ?

Pojem „oprava“ je akákoľvek činnosť, ktorá je potrebná k čiastočnému alebo úplnému obnoveniu riadnej činnosti elektrozariadenia vo vzťahu k riadnej činnosti elektrozariadenia v čase jeho prvého uvedenia na trh.

Pojem „náhradné diely“ nie je definovaný v RoHS smernici. Pod náhradnými dielmi však rozumieme akékoľvek komponenty elektrozariadení, ktoré sú potrebné k oprave elektrozariadení v zmysle uvedenej definície „opravy“.

Náhradné diely s obsahom zakázaných látok, ktoré sú určené na zvýšenie kapacity alebo výkonu tých elektrozariadení, ktoré boli uvedené na trh pred 1. júlom 2006 sa môžu uvádzať na trh Európskej únie a používať aj po 1. júli 2006.